

4 września 2024 r.

Dr hab. Ewa Trojnar, prof. UJ
Instytut Bliskiego i Dalekiego Wschodu
Wydział Studiów Międzynarodowych i Politycznych
Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

**Recenzja dorobku naukowego dra Bartosza Kowalskiego
w postępowaniu habilitacyjnym**

Ocenę dorobku naukowego dra Bartosza Kowalskiego sporządzono na podstawie dokumentacji przygotowanej przez Habilitanta, w odpowiedzi na decyzję Komisji UŁ ds. stopni naukowych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji, dotyczącą wyznaczenia mnie na recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym. Celem przygotowanej opinii, stosownie do art. 221 ust. 8 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, jest ocena w jakim zakresie osiągnięcia naukowe ubiegającego się o stopień doktora habilitowanego odpowiadają wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy.

Sylwetka Habilitanta

Doktor Bartosz Kowalski od początku swojej kariery naukowej związany jest z Uniwersytetem Łódzkim. W 2008 r. obronił tam pracę magisterską na kierunku stosunki międzynarodowe, specjalizacja wschodnia. W pracy tej analizował problematykę integracji Xinjiang – chińska Azja Centralna. Zainteresowania te kontynuował podczas studiów doktoranckich. Rozprawę doktorską pt. *Rola armii w procesach państwowotwórczych w Chinach na przykładzie integracji Xinjiangu z centrum politycznym Chin, 1884–1955* obronił w 2015 r., uzyskując stopień naukowy doktora w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie nauki o polityce (Uniwersytet Łódzki, Wydział Studiów Międzynarodowych i Politologicznych). Warto zaznaczyć, że dr Bartosz Kowalski spędził dwa lata w Chinach, gdzie intensywnie uczył się języka chińskiego w Uniwersytecie Szantuńskim w Jinanie w roku akademickim 2005/2006 oraz Uniwersytecie Pedagogicznym w Yunnanie w Kunmingu – 2009/2010. Doskonalone podczas tych pobytów kompetencje językowe wywarły wpływ na styl prowadzonych przez niego badań naukowych. Po obronie rozprawy doktorskiej, od w 2016 r. związał się z Alma Mater zawodowo, podejmując zatrudnienie na stanowisku adiunkta na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politologicznych UŁ oraz specjalisty w Ośrodku Spraw Azjatyckich UŁ.

Ocena osiągnięcia naukowego

Główne osiągnięcie naukowe, przedstawione przez Habilitanta do oceny to monografia *Relacyjność w stosunkach Chin z Europą Środkowo-Wschodnią. Przypadek Czech* (Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2024, ss. 190; ISBN 978-83-8331-442-6).

Ocenę merytoryczną dorobku otwiera identyfikacja przedmiotu badań. Stanowi je zagadnienie „relacyjności”, które zostało przedstawione na przykładzie budowania przez Chiny relacji z Czechami po 2012 r. Należy zaznaczyć, że tematyka ta nie była podejmowana na rodzimym gruncie naukowym. Co się zaś tyczy analiz eksperckich miały one charakter studiów przypadku stosunków chińsko-czeskich, choć i tak były sporadyczne. Przyjęta przez Habilitanta perspektywa badawcza akcentująca znaczenie „relacyjności” stanowiącej, że to kultura, a nie normy, kształtują relacje między aktorami w przestrzeni międzynarodowej, wypełnia lukę badawczą. Dodatkowo prezentuje nowatorskie ujęcie relacji Chin z Czechami. Praca wpisuje się w szerszą dyskusję dotyczącą budowania przez Chiny międzynarodowej roli w formie narracji i rzeczywistych działań podejmowanych w ramach metod i technik realizacji polityki zagranicznej. Z pełną odpowiedzialnością należy zaznaczyć, że „relacyjność” w stosunkach międzynarodowych jako termin adekwatny badaniu polityki zagranicznej Chin względem krajów rozwijających się jest w rodzimych badaniach Chin konsekwentnie popularyzowany przez Habilitanta.

Obok kilku innych publikacji i wystąpień konferencyjnych zadanie to dr Kowalski podsumował w formie ocenianej monografii, wybierając przypadek relacji chińsko-czeskich. Decyzję tę oceniam jako zasadną, a przedstawiona przez Habilitanta argumentacja nie pozostawia wątpliwości. O nieprzypadkowości wyboru świadczy także fakt przeprowadzenia badań wstępnych w tym zakresie. Autor wskazał tu na trzy publikacje w czasopismach naukowych z ostatnich lat: *Central and Eastern Europe, China's Core Interests, and the Limits of Relational Politics: Lessons from the Czech Republic in the 2010s* „East European Politics and Societies” (2020); *China's Mask Diplomacy in Europe: Seeking Foreign Gratitude and Domestic Stability*, „Journal of Current Chinese Affairs” (2021); *Od Havla do Pavla: ciągłość i zmiana w relacjach czesko-tajwańskich w kontekście bezpieczeństwa ontologicznego*, „Politeja” (2023). To właśnie one stanowią podstawę badawczą prezentowanego dzieła. Przypisywana polityce zagranicznej Chin „relacyjność” znajduje uzasadnienie w kontaktach z państwami mniej rozwiniętymi i choć można było oczekiwać, że idealne przypadki do przeprowadzenia takiej analizy można odnaleźć w Afryce, Ameryce Łacińskiej i Azji Południowo-Wschodniej, to jednak współpraca Chin – Europa Środkowo Wschodnia (16+1) stanowi dobry przykład rozwijania modelu chińskiej polityki

wielostronnej poprzez budowę bilateralnych partnerstw strategicznych. Co więcej, to właśnie ten kierunek polityki zagranicznej Chin, Habilitant najczęściej badał nie tylko w swoich pracach naukowych, ale także w analizach i raportach eksperckich, podkreślając znawstwo w tym zakresie.

Techniki badawcze zastosowane w pracy obejmowały amalgamat badań jakościowych i ilościowych. Na potrzeby wybranego przypadku poddano analizie dane pochodzące ze stron internetowych chińskich władz (państwowych i partyjnych), państw Europy Środkowo-Wschodniej oraz chińsko-czeskiej dyplomacji partyjnej. Chińskie źródła badano z wykorzystaniem krytycznej analizy dyskursu, co było możliwe z uwagi na posiadane kompetencje językowe, którymi wyróżnia się Habilitant. Brak znajomości języka czeskiego zastąpiono tłumaczeniami tekstów ze stron rządowych i mediów. Przeprowadzoną w ten sposób analizę dyskursu uzupełniły półustrukturyzowane wywiady eksperckie w środowisku dyplomatów, ekspertów oraz akademickim.

Od strony warsztatowej należy podkreślić, że na potrzeby monografii zgromadzono odpowiednie materiały do przeprowadzenia studium przypadku polityki zagranicznej Chin. Ten komponent jest silną stroną pracy, pozytywnie zaskakuje wykorzystaniem bogatej bazy źródłowej, szczególnie źródeł pierwotnych w języku chińskim, jak i wtórnych – w postaci materiałów i opracowań dostępnych w językach chińskim, angielskim, czeskim i polskim.

Praca została podzielona na pięć części (można zapytać dlaczego nie są to rozdziały?) poprzedzonych obszernym wprowadzeniem, a podsumowane z wnioskami Autora ujętymi w zakończeniu.

Wprowadzenie zawiera wszystkie elementy, które składają się na przedstawienie koncepcji badawczej. Należy zaznaczyć, że Autor odwołał się do metody studium przypadku. W śledzeniu procesu zmiany stosunków chińsko-czeskich postawił hipotezę badawczą, w myśl której „od 2012 roku, przez około dekadę, zaangażowanie Chin we współpracę z Czechami w znacznym stopniu odzwierciedlało mechanizmy chińskiej polityki relacyjnej” (s. 18). Innymi słowy Autor sprawdza „w jaki sposób teoria relacyjności w stosunkach międzynarodowych pozwala zrozumieć, dlaczego Chiny zdołały w Czechach zbudować, a następnie stracić, istotne wpływy” (s. 161). Pytania badawcze mają charakter szczegółowy, Autor podjął się próby oceny kształtowania się procesów prowadzących do uruchomienia polityki relacyjnej. Z postawionych ośmiu pytań, pięć bezpośrednio nawiązuje do analizy polityki zagranicznej Chin wobec Czech: „1. W jaki sposób Czechy odpowiadały na oczekiwania strony chińskiej w kwestii ochrony żywotnych interesów Chin? 2. Które podmioty pełniły rolę pasa transmisyjnego w relacjach chińsko-czeskich i jaka jest rola

chińskiej polityki gospodarczej w tym zakresie? 3. Jakie czynniki sprzyjały rozwojowi polityki relacyjnej po stronie czeskiej i chińskiej? 4. W jakim stopniu polityka na szczeblu lokalnym wpływa na relacje międzypaństwowe i odwrotnie; czy w tym zakresie zachodzą zależności horyzontalne? 5. Jakie narzędzie ekonomiczne Chiny wykorzystywały w badanym okresie do wywierania wpływów politycznych w Czechach?” (s. 18). Uzupełniają je trzy pytania dotyczące możliwości ekstrapolacji wyników „6. Czy relacyjność sprawdza się wobec państw z innego kontekstu kulturowego? 7. Co wpływa na trwałość lub efemeryczność stosunków opartych na relacyjności? 8. Wreszcie: czego można się nauczyć z tego studium przypadku w odniesieniu do chińskiej polityki zagranicznej?” (s. 19). Uważam, że ten zakres można było przenieść do podsumowania, nieco je rozbudować wskazując badaczom na obszary, które można w przyszłości badać zarówno w kontekście kontinuum teorii relacyjności, jak i kolejnych studiów przypadku.

W pierwszej części pracy Autor przedstawia ontologiczne i epistemologiczne postawy teorii relacyjności. Stanowią one próbę odniesienia jej do zachodniego kanonu w stosunkach międzynarodowych. Próba ta jest całkiem udana, wskazuje na pochodzenie zjawisk, uwypukla podobieństwa i różnice, a zestawienie to zostało opracowane na podstawie adekwatnego wyboru literatury przedmiotu. Tym jednak co wyróżnia narrację rozdziału jest przedstawienie tzw. chińskiej szkoły stosunków międzynarodowych. W rozdziale tym nie zabrakło także uwypuklenia zjawiska *guanxi*. Uważam, że na płaszczyźnie relacji międzychińskich odgrywa ono kluczową rolę. Autor podkreśla, że istnieje tu polemika między badaczami co do oddzielenia *guanxi* od „relacyjności”. Operacjonalizuje także model relacji międzynarodowych *tianxia*, dekoduje rozumienie w polityce zagranicznej Chin zagadnienia racjonalności aktora. Autor nie tylko wykazał się znawstwem tematyki, ale również w wielu miejscach prezentował własny oryginalny punkt widzenia. Nie unikał polemiki z innymi badaczami, zachowywał jednak przy tym akademicki obiektywizm w stosunku do prezentowanych treści. Wszystko to sprawia, że czytelnik stąpa po twardym gruncie poznając teoretyczne podstawy pracy.

Druga część pracy prezentuje wyobrażenie regionu Europy Środkowo-Wschodniej w polityce zagranicznej Chin. Wyjaśnieniu obecnego *status quo* analizowania regionu jako rozwijającego się, towarzyszy przedstawienie zagadnienia w szerszej perspektywie poprzez odwołanie do zagadnienia peryferyjności, (post)kolonializmu oraz konsekwencji rozkładu systemu komunistycznego w państwach EŚW. Autor wskazuje na powstanie i znaczenie formatu 16+1, który traktuje jako „relacyjne” narzędzie budowy sieci dwustronnych partnerstw strategicznych przez Chiny. Wykonana przez Autora praca nad

materiałem źródłowym wskazuje na poparcie państw EŚW dla kluczowych elementów polityki zagranicznej Chin i rewizjonizmu terytorialnego. Otwiera to naturalnie dalsze możliwości badawcze pod kątem porównawczych studiów przypadku, ale pamiętajmy, że tematem pracy jest „relacyjność” pomiędzy Chinami a Czechami.

Trzecia część pracy odwołuje się do przedmiotowego zagadnienia biorąc za podstawę zasadność przytoczenia ewolucji stosunków dwustronnych od 1918 r., a więc czasów Czechosłowacji i Republiki Chińskiej. Naturalnie dopiero po powstaniu ChRL w 1949 r. zbliżenie ideologiczne pozwoliło na głębsze analizy na poziomie międzypaństwowym. Podział Czechosłowacji w 1993 r. i oparta na wartościach demokratycznych polityka zagraniczna Czech Václava Havla wyznaczały kolizyjne kierunki dla zacieśniania współpracy. W sytuacji presji ze strony czeskich środowisk gospodarczych, co do antycypowanych korzyści ze współpracy z Chinami, komplikowało się budowanie „relacyjności”. Warto zaznaczyć, że Autor zbadał narrację także z punktu widzenia interesów Czech. Czyni to analizę bardziej kompleksową.

W części czwartej zbadano uwarunkowania jakie doprowadziły do „relacyjnego” zwrotu w stosunkach czesko-chińskich w 2013 r. To niesłuchanie interesujące studium budowania wspólnej tożsamości w stosunkach dwustronnych znalazło uzasadnienie nie tylko interesami gospodarczymi obydwu partnerów, ale także społecznymi i politycznymi. Nie sposób nie zgodzić się z argumentacją Autora, co do tego, że strona chińska osiągnęła tu znaczne koncesje. Tym co nazwalibyśmy sprawną dyplomacją gospodarczą w połączeniu z efektywną dyplomacją publiczną, Chiny osiągnęły wykorzystując politykę relacyjną. Można polemizować, w jakim zakresie chińscy eksperci od Europy Środkowo-Wschodniej wykazali się wyczuciem momentu dziejowego dla podniesienia „relacyjności”, a w jakim przyjęte w polityce zagranicznej ChRL ogólne ramy współpracy względem naszego regionu natrafiły na podatny grunt w Czechach.

Bilans rezultatów polityki relacyjnej Chin wobec Czech stanowi przedmiot analizy części piątej pracy. Wnioskowanie przedstawia znaczenie wewnętrznych podziałów w Czechach, rozbieżności aksjologiczne poszczególnych grup interesów oraz wpływ spraw międzynarodowych na ewolucję „relacyjności” chińsko-czeskiej. Wszystko to sprawia, że misternie budowane kontakty musiały zostać poddane ponownej ocenie, strona chińska wspierała się działaniami odwetowymi, na które również warto wrócić uwagę budując zakres, oceniając metody i środki w praktyce politycznej ChRL. Skuteczność polityki zagranicznej Chin w Czechach była bardzo duża, siła wpływu doprowadziła do rozbicia w stanowisku elit

co wykazano na kilku przykładach. O tym, że nie każdy z nich wypełnił się zgodnie z planem strategii Państwa Śródka, świadczy przykład partnerstwa miast Praga – Pekin.

W podsumowaniu Autor przekonuje, że stosunki chińsko-czeskie w latach 2012–2013 patrząc przez pryzmat teorii relacyjności należy rozpatrywać jako transakcję wiążaną. Ustępstwa polityczne rekompensowały koncesje gospodarcze – ten szeroko praktykowany przez Chiny styl współpracy miał swoją dekadę wzlotów i upadków w naszym najbliższym sąsiedztwie. Tym czego najbardziej zabrakło w podsumowaniu jest próba bezpośredniej odpowiedzi na postawione pytania badawcze. Oczywiście wnikliwy czytelnik odnajdzie je we wnioskach przedstawionych przez Autora, jednak ten element pracy należałoby poprawić. Szczególnie, że Autor jest przekonany o tym, że „Studium przypadku Czech dostarcza nowych obserwacji i wniosków odnośnie do fenomenu relacyjności w chińskiej polityce zagranicznej.” Jest ono ważne nie tylko badawczo, dla dalszego upowszechnienia rozumienia sposobu oddziaływania tego fenomenu. Warto docenić znaczenie praktyczne zgromadzonych przypadków, będące swoistym przewodnikiem działań, metod i środków w polityce zagranicznej Chin, jakie mogą być podejmowane wobec państw rozwijających się. Doceniam syntezę, w ramach której Autor zwraca uwagę na „praktyki stosowane w celu tworzenia i podtrzymywania chińskich kręgów oddziaływań relacyjnych obejmują m.in.: kooptację elit, motywowane politycznie inwestycje i symboliczne gesty mające wzmocnić prestiż (choć nie wykluczają korzyści ekonomicznych), manipulowanie kręgami relacyjnymi (np. władzami na szczeblu centralnym i lokalnym na potrzeby ochrony chińskich interesów państwowych) oraz omijanie standardowych procedur w relacjach międzypaństwowych za pomocą działań nieformalnych” (s. 165). Ta udana próba podsumowania wyników własnych może służyć innym jako podstawa kontynuacji dalszych badań w tym obszarze.

Stwierdzam, że przedstawionym osiągnięciem naukowym Habilitant potwierdza swoją rzetelność badawczą, indywidualne podejście i nowe ujęcie analizowanej problematyki. Uważam, że warto także dostrzec cały dorobek, który w spójny sposób budują pozostałe publikacje i wnoszą wartościowy wkład w rozwój dyscypliny zarówno w warstwie teoretycznej, jak i poznawczej.

Ocena aktywności naukowej

W toku oceny aktywności naukowej dra Kowalskiego nasuwają się następujące wnioski. Dorobek jest silnie umiędzynarodowiony, biorąc pod uwagę publikacje i zaangażowanie w środowisku zagranicznym. Budują go głównie publikacje anglojęzyczne, zarówno indywidualne, a jak i przygotowane w zespołach badawczych. Co do form przekazu

znajdziemy przede wszystkim artykuły naukowe w czasopismach (dziesięć), rozdziały w monografiach (pięć), współredakcję monografii, monografię dwuautorską oraz tłumaczenie. Wszystkie artykuły opublikowane w czasopismach naukowych posiadają wysoki poziom punktacji ministerialnej (ponad 70 pkt), a wiele z nich także Impact Factor. Rozdziały w monografiach zostały opublikowane zarówno w wydawnictwach zagranicznych (Routledge, University of Belgrade, Aracne Editrice), jak i polskich (Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego oraz Instytut Europy Środkowej). W 2019 r. wraz z Karolem Żakowski zredagował tom zbiorowy, *Power Shifts in East Asia and Their Implications for Asia–Europe Relations* (Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2019). We współpracy z Dominikiem Mierzejewskim, opublikował monografię *China's Selective Identities: State, Ideology and Culture* (Palgrave Macmillan, Singapore 2019). W 2021 r. przełożył z języka angielskiego monografię Rany Mitter, *Modern China: A Very Short Introduction* (Oxford University Press, 2016) na język polski *Chiny nowoczesne* (Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2021).

Zakresy tematyczny publikacji naukowych jest bardzo spójny. Dotyczą one wybranych aspektów polityki zagranicznej Chin, a dominuje podejście bilateralne, w ramach którego Habilitant badał różne przypadki współpracy i rywalizacji państw. Prace te wyróżnia spójny i logiczny przekaz, a wnioski, które z nich płyną stanowią cenną wskazówkę dla innych badaczy. Prace Autora przenika wnikliwość i umiejętność krytycznego myślenia, nie przelewa słów z pustego w próżne. Większość publikacji ukazała się w języku angielskim. Zapewne nadejdzie jeszcze czas, że część tego dorobku trafi na polski rynek wydawniczy, tak jak główne osiągnięcie naukowe.

Dr Bartosz Kowalski posiada doświadczenie w realizacji indywidualnych staży badawczych oraz projektów, zarówno indywidualnych, jak i zbiorowych, a także pozyskiwaniu finansowania na ich realizację ze środków zewnętrznych. Warto podkreślić, że wiąże się ono z kompetencjami realizacji projektów poza granicami kraju, co odnosi się do umiejętności przeprowadzenia kwerendy bibliotecznej, archiwalnej w krajach chińsko- i anglojęzycznych, zbierania danych źródłowych, prowadzeniu wywiadów, konsultacji naukowych i badań terenowych w tych językach. Projekty dra Kowalskiego nie pozostają w próżni, każdorazowo kończą się wystąpieniami konferencyjnymi lub w formie wykładów, a co szczególnie istotne – publikacjami.

Osiągnięcia Habilitanta otwiera staż naukowy w Uniwersytecie Pedagogicznym w Yunnan, który odbył jeszcze podczas studiów doktoranckich, pozyskując stypendium Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Podczas pobytu w Chinach, nie tylko

kontynuował naukę języka chińskiego, ale także gromadził źródła, odbywał konsultacje oraz prowadził badania terenowe. Własne projekty badawcze konfrontował nie tylko z promotorem pracy, ale także w ośrodkach zagranicznych, biorąc udział w szkołach letnich dla doktorantów w zakresie studiów chińskich; w Uniwersytecie w Oslo oraz Uniwersytecie w Nankinie. Rezultatem tych prac była obrona rozprawy doktorskiej w Uniwersytecie Łódzkim w 2015 r. Dr Kowalski deklaruje, że jego praca doktorska w zaktualizowanej formie ukaże się wkrótce drukiem, co stanowiłoby unikatową publikację na polskim rynku wydawniczym dotyczącą historycznych aspektów roli znaczenia armii w integracji Xinjiangu z centrum politycznym Chin. Warto dodać, że w Autor opublikował rozdział poświęcony ww. tematyce w tomie *Ming-Qing Studies* (red. Paolo Santangelo, La Sapienza 2017).

Sprawdził się także jako wykonawca projektów grupowych, angażując się w granicie NCN OPUS 9: „Idee i tożsamości w chińskiej polityce zagranicznej”, w efekcie którego opublikował monografię (z Dominikiem Mierzejewskim) *China's Selective Identities: State, Ideology and Culture* (Palgrave Macmillan, 2019). Współpraca z D. Mierzejewskim skutkowałą kolejnymi grantami NCN OPUS 17 „Inicjatywa Pasa i Szlaku w państwach rozwijających się: Chińska Republika Ludowa jako podmiot multilateralny i normatywny”. To właśnie różnym aspektom polityki zagranicznej Chin dr Kowalski poświęcił ostatnią dekadę badań własnych.

Autor rozwijał swój warsztat badawczy angażując się w międzynarodowe programy dla młodych naukowców. Zwieńczeniem projektów pozostają publikacje naukowe w zagranicznych czasopismach i wydawnictwach. Korelacja i ukierunkowanie działań są tu znakomite. Przykładowo w konsekwencji szkoły letniej w Uniwersytecie Palackiego w Ołomuńcu (UPO) w 2016 r. dr Kowalski opublikował artykuł w „Cambridge Journal of Eurasian Studies” w 2017 r. Udział w stażu naukowym w Szanghajskiej Akademii Nauk Społecznych, w 2017 r. podsumował zaś publikacją rozdziału w monografii *China's Belt and Road Initiative: Strategic and Economic Impacts on Central Asia, Southeast Asia and Central Eastern Europe*, red. Alfred Gerstl, Ute Wallenböck, Routledge, 2020.

Warto odnotować kolejne osiągnięcie jakim było kierowanie własnym zespołem badawczym w 2021 r. w ramach grantu IDUB UŁ „Pandemia COVID-19 a percepcja Chin w Ukrainie, Białorusi i Serbii”. Efekty grantu można mierzyć w zacieśnieniu współpracy z badaczami z Serbii, a przede wszystkim wspólną publikacją w 2022 r. (B. Kowalski, I. Novaković, K. Pawłowski, M. Reksć i S. Subotić, *The Many Faces of Chinese Engagement in Serbia*, Instytut Europy Środkowej w Lublinie, 2022) oraz własną w czasopiśmie „China Information” (2023).

Działalność dra Bartosza Kowalskiego na potrzeby trzeciego sektora w formie raportów i szkoleń (projekty dla OSA, grant Fundacji KGHM Polska Miedź) przenika jego działalność naukową. W mojej ocenie stanowią one symbiotyczną całość, która uzupełnia kompetencje naukowe potrzebne w lepszym przygotowywaniu ekspertyz, oraz zdolności analityczne, organizacyjne – niezbędne w pracy badawczej.

Ten fenomen ma przełożenie w rozpoznawalności międzynarodowej. W sierpniu 2024 r. liczba cytowani wg Google Scholar wyniosła 225, a indeks Hirscha 6. Habilitant nieco niższe dane na czas przygotowania autoreferatu (odpowiednio 190 i 6), uzupełniają je sumaryczny Impact Factor wszystkich publikacji wg Clarivate na poziomie 5,4 oraz liczba cytowani wg bazy Web of Science – 19. Artykuły naukowe, które opracowuje dr Kowalski ukazują się w języku angielskim, co sprzyja nie tylko cytowaniu przez zagraniczne gremia akademickie, ale także angażowaniu go w nowe inicjatywy badawcze przez podmioty zewnętrzne, przykładem jest ekspertyza dla Uniwersytetu w Durham w 2022 r. zamówiona podczas przygotowania aplikacji do ERC Starting Grant, o który ubiegała się tamta uczelnia. Ten kierunek rozwoju Habilitanta oceniam bardzo wysoko. Mając na uwadze powyższe, można zakładać, że posiada on wszelkie kompetencje do kierowania większymi i zbiorowymi projektami badawczymi, prowadzenia prac dyplomowych na poziomie doktorskim.

Osobną kategorię oceny osiągnięć naukowo-badawczych Habilitanta stanowi udział w międzynarodowych i krajowych konferencjach. Wystąpił w sumie na 49 konferencjach naukowych, w tym 35 po obronie doktoratu. Wśród kierunków geograficznych dominują konferencje zagraniczne odbywające się w Japonii, Chinach, Mongolii, Wielkiej Brytanii, Holandii oraz na Tajwanie. Tematy wystąpień wskazują, że Habilitant zawsze odnosił się do problematyki badań własnych. Wygłoszone referaty stały się podstawą publikacji artykułów w zagranicznych czasopismach naukowych. Dr Kowalski brał także udział w seminariach badawczych i warsztatach zagranicznych, podejmujących bieżące problemy i wyzwania dotyczące ewoluującej obecności Chin w świecie. Spotkaniom tych niewątpliwie sprzyjała możliwość wymiany doświadczeń badawczych, a gremia przed którymi występował stanowiły płaszczyznę naukowej konfrontacji. Habilitant występuje także w roli recenzenta prac naukowych na łamach polsko- i anglojęzycznych czasopism naukowych z zakresu stosunków międzynarodowych.

Wyróżniająca się działalność naukowa dra Bartosza Kowalskiego została zauważona przez władze uczelni. Rektor UŁ wyróżnił Habilitanta w 2021 r. nagrodę indywidualną II stopnia za cykl publikacji pt. „Oddziaływanie między tożsamością i ideami a polityką zagraniczną Chińskiej Republiki Ludowej”.

Konkluzja płynąca z przeprowadzonej oceny aktywności naukowej dra Bartosza Kowalskiego jest pozytywna. Postawa samodzielnego, nowatorskiego i otwartego na współpracę zagraniczną naukowca jest okazała.

Ocena dorobku dydaktycznego, organizacyjnego i popularyzatorskiego dra Bartosza Kowalskiego z nawiązką spełnia kryteria. Warto przy tym dodać, że Habilitant wyróżnia się otwartą postawą badawczą w kontaktach międzynarodowych i skutecznością w tym zakresie. Fakt zatrudnienia na stanowisku adiunkta po uzyskaniu stopnia doktora determinuje nadzieje, jakie jednostka macierzysta pokłada w pracowniku. Dr Kowalski sprawdził się na szczeblu uniwersyteckim zarówno w obszarze dydaktyki, jak i pracy organizacyjnej i popularyzatorskiej.

Dydaktycznie odpowiadał za prowadzenie zajęć w języku polskim i angielskim na poziomie studiów licencjackich (kierunki stosunki międzynarodowe i studia azjatyckie) oraz magisterskich (stosunki międzynarodowe). Tematyka prowadzonych zajęć koreluje ze specjalizacją badawczą Habilitanta i dotyczy polityki wewnętrznej i zagranicznej ChRL, polityki w Azji Wschodniej, najnowszej historii Azji Wschodniej, a także tradycji i kultury azjatyckiej. Wypromował do tej pory 13 osób na kierunkach stosunki międzynarodowe i studia azjatyckie. To niezbyt dużo, zważywszy, że w 2019 r. powierzono mu prowadzenie seminarium licencjackiego. Zrecenzował dotąd 38 prac licencjackich i 12 magisterskich. Był promotorem pomocniczym rozprawy doktorskiej Gu Hongfeia, obronionej w 2019 r., która później została wydana w formie monografii *Frustrated Relations? China with Central and Eastern Europe* (Springer, 2023). Poza Uniwersytetem Łódzkim prowadził zajęcia na Uniwersytecie Warszawskim, w ramach międzynarodowych warsztatów dla doktorantów oraz zajęć dla słuchaczy studiów podyplomowych.

Organizacyjnie w obrębie własnej uczelni, dr Kowalski angażował się w komisjach rekrutacyjnych, wspierał działalność Koła Azji Wschodniej i Pacyfiku UŁ, od 2012 r. rokrocznie współorganizował w ramach pracy w Katedrze Studiów Azjatyckich WSMiP konferencję międzynarodową Lodz East Asian Meeting (LEAM). To uznane wśród badaczy Azji przedsięwzięcie znalazło odbiorców nie tylko krajowych, ale także zagranicznych. W 2023 r. był członkiem komitetu organizacyjnego I Kongresu Polskiego Towarzystwa Studiów Międzynarodowych (którego jest członkiem od 2011 r). Merytoryczne zaangażowanie w organizację wydarzeń o charakterze naukowym nie ograniczało się jedynie do Alma Mater. Współpracował przy organizacji Warsaw East European Conference na

Uniwersytecie Warszawskim. W edycji 2017 r. zorganizował panel dyskusyjny *Central and Eastern Europe on the New Silk Road* z udziałem swoim i innych ekspertów.

Oceniam jednak, że kompetencją wyróżniającą dra Kowalskiego w gronie badaczy Chin jest jego zaangażowanie popularyzatorskie i praca na potrzeby trzeciego sektora w uniwersyteckim think tanku Ośrodka Spraw Azjatyckich UŁ. Jest to trudne zadanie, możliwe jedynie poprzez umiejętne łączenie wielu funkcji zawodowych, którym nie wszyscy potrafią sprostać. Skuteczność w tym zakresie przejawia się nie tylko w liczbach, choć warto to podkreślić mamy tu do czynienia z ekspertem, który na przestrzeni dekady opublikował blisko 250 opracowań i wpisów, ale co szczególnie ważne zainteresowanie jego ekspertyzami zgłaszają amerykański think tank Jamestown Foundation, czeski – China Observers in Central and Eastern Europe oraz brytyjski – Royal United Services Institute. W tych instytucjach odnajdziemy publikację dziewięciu opracowań przygotowanych samodzielnie oraz we współpracy z innymi analitykami. Listę tę uzupełniają publikacje w formie analiz i komentarzy dla instytucji: Sinopsis, Central European Institute of Asian Studies, Asia Dialogue, Italian Institute for International Political Studies i Institute for Russian and Eurasian Studies, a w kraju w Instytucie Europy Środkowej, na łamach portalu Obserwator Międzynarodowy, a w ramach współpracy z Regionalnym Ośrodkiem Współpracy Międzynarodowej przeprowadził wykłady popularyzatorskie dotyczące tematyki azjatyckiej oraz przygotował analizę polityki zagranicznej Polski wobec Chin. Wiedzę o Chinach dr Bartosz Kowalski popularyzuje poprzez publikacje w polskich i zagranicznych mediach na łamach „Tygodnika Powszechnego”, „The Diplomat”, „The New Statesman”, a także w radiowej „Trójce” oraz w telewizji „TVNews 24”. Nie stroni od dzielenia się wiedzą w formie szkoleń i publikacji na potrzeby samorządowców oraz jednostek wspierających rozwój biznesu. Debaty, w których bierze udział są powszechnie dostępne w kanałach internetowych, swoją pracą naukową, analityczną i nieprzeciętnym zaangażowaniem przybliżył rozumienie Chin w Polsce oraz Europie Środkowo-Wschodniej.

Podsumowując stwierdzam, że dydaktyczny, organizacyjny oraz popularyzatorski obszar aktywności Habilitanta są mocno umiędzynarodowione i zasługują na pozytywną ocenę. Zaznacza się jego wszechstronne podejście do podejmowanych zadań, brak przypadkowości, a wręcz silna komplementarność, świadcząca o tym, że Habilitant wyznaczył sobie kierunek rozwoju i skutecznie go realizuje.

Wniosek końcowy

Osiągnięcia przedstawione przez p. dra Kowalskiego dotyczące jego dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego oceniam pozytywnie. Dorobek ten ma spójny charakter, mieszczący się w dyscyplinie nauki o polityce i administracji. Monografia, jak i pozostałe publikacje dowodzą, że mamy do czynienia ze znawcą spraw Chin, badaczem wyróżniającym się wiedzą teoretyczną i metodologiczną oraz umiejętnościami analitycznymi, który nie stroni od formułowania konstruktywnych wniosków. Na podobnie pozytywną ocenę zasługują dorobek dydaktyczny i organizacyjny habilitanta, które wspólnie wyróżnia otwarta postawa na współpracę zagraniczną.

Uważam, że dr Bartosz Kowalski spełnia kryteria określone w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, określające warunki nadania stopnia doktora habilitowanego. Habilitant posiada w dorobku osiągnięcie naukowe, które stanowi znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki o polityce i administracji, tj. monografię naukową pt. *Relacyjność w stosunkach Chin z Europą Środkowo-Wschodnią: Przypadek Czech* (Łódź 2024), wydaną przez Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, ujęte w odpowiednim wykazie dot. kryteriów ewaluacji jakości działalności naukowej. Działalność naukowa Habilitanta nie zamyka się w murach Uniwersytetu Łódzkiego, będącego podstawowym miejscem pracy zawodowej. Swoją misję akademicką realizuje poprzez współpracę z uczonymi, uczelniami, instytucjami naukowymi w kraju i za granicą, co zaznacza się w jego osiągnięciach naukowych, dydaktycznych, popularyzatorskich oraz organizacyjnych. Konkludując recenzję pozytywnie oceniam wkład Habilitanta w rozwój dyscypliny i na tej podstawie popieram wniosek o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji.